

PRAKTISKE OPLYSNINGER

ADGANG

Der er en vestlig og østlig p-plads, hvorfra der udgår afmærkede trampestier. På p-pladserne er der infotavler om oldtidsagrene. Det er tilladt at færdes til fods overalt på den fredede hede. Hunde skal føres i snor.

PLUKNING AF BÆR M.M.

Det er tilladt at plukke bær og porse til eget brug.

JAGT

Jagten er lejet ud, og lejen gives til Højmark Forsamlingshus. Vis hensyn til jægerne på jagtdage.

AFFALD

Hjælp til med at holde området fri for affald.

SAMARBEJDE

Vedligeholdelse af stier og pleje af heden sker i et samarbejde mellem Naturstyrelsen, Får til Kanten og Danmarks Naturfredningsforening. Højmark Skole og Vestjyllands Højskole har deltaget i trærydninger.

DRIFTEN AF HEDEN - FØR OG NU

Heden blev før i tiden ofte slået for at skaffe foder og strøelse til får og kvæg. Med mellemrum blev den også brændt af for at få nye friske lyngskud. I dag efterlignes denne hededrift for at sikre, at heden bevares som hede med lyng og andre hedeplanter. I 2001 blev den østlige del af heden brændt af og i 2007 den nordvestlige del. I det østlige område var der meget græs (blåtop), som efter afbrændingen vokset frem igen. Siden 2016 er store dele af heden blevet afgræsset med får for at holde græsset nede og skabe grobund for lyng. For at undgå at heden vokser til med træer har det været nødvendigt at rydde opvoksede birk og andre træer. Der er stadig meget opvækst tilbage og fra stubbene skyder nye skud op, så det er en vedvarende opgave.

ØSTER LEM HEDE - ET AF DE 100 MEST BETYDNINGSFULDE FORTIDSMINDER I DANMARK

Øster Lem Hede er 70 ha stor og blev 1935 opkøbt af læge Toft med rødder i Højmark. Formålet var at hindre opdyrking. Siden blev heden overgivet staten og fredet. Området administreres i dag af Naturstyrelsen, og er blandt de 100 mest betydningsfulde fortidsminder i Danmark.

Markerne og skellene omkring dem er anlagt af jernalderbønder 500 f. Kr. f. og blev opmålt af arkæologen Gudmund Hatt i 1935. Der er siden foretaget flere arkæologiske undersøgelser af markerne. Senest er der lavet udtegninger af alle skelvolde ud fra Danmarks Højde Model, laserscanningen af jordoverfladen. Herved blev en stor befæstning af Kjelderbanken mod sydvest på heden opdaget fra computerskærmen.

I 2011 blev ny formidling opsat af den daværende Kulturstyrelse i samarbejde med Naturstyrelsen, der etablerede de første trampestier.

VIL DU VIDE MERE?

Læs mere om Øster Lem Hede på Ringkøbing-Skjern Museums eller Slots- og Kulturstyrelsens hjemmesider. Bare søg på "Øster Lem Hede".

| www.levendehistorie.dk | www.slks.dk |

ADRESSE: Øster Lem Hede, 6940 Lem
GPS: N: 56.0491747, Ø: 8.4405671 (P-plads på Øster Lemvej)
GPS: N:: 56.049856, Ø: 8.459103 (P-plads på Adelvej)

Folderen er udarbejdet af
Arkæologi Vestjylland og Ringkøbing-Skjern Museum i samarbejde med:

ØSTER LEM HEDE

FREDEDE FORTIDSMARKER

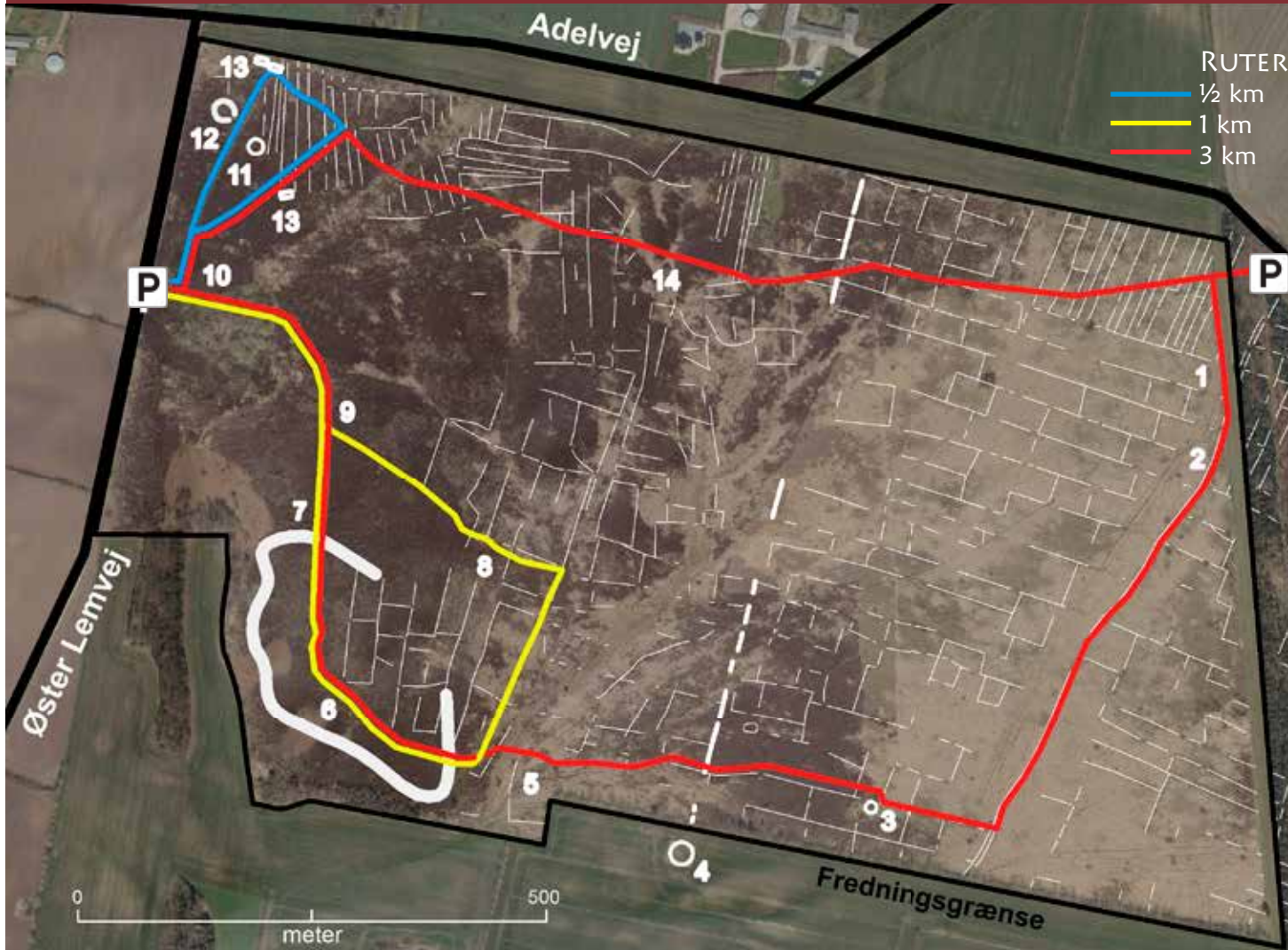

© ARKVEST, 1. Udgave, 2018

ARKVEST
Arkæologi Vestjylland

**RINGKØBING-SKJERN
MUSEUM**
levendehistorie.dk

ØSTER LEM HEDE

VÆRD AT OPLEVE

1. **OLDTIDSAGRE.** Diger har afgrænset marker og afmærket ejerskel. Agrene er skabt for mere end 2.000 år siden efter rydning af skov og overdrev. Agrene har været dyrket i flere 100 år, men opgivet p.g.a. dårlig avl og siden ikke opdyrket. I eftertiden brugt som lynghede og græsning.

2. **OLDTIDSVEJ** omgivet af diger, sammenbygget med digerne omkring markerne. Utallige yngre hjulspor langs jernaldervejen. Stien følger vejen.

3. **GRAVHØJ** fra bondestenalder eller bronzealder. Stammer fra bosættelse forud for anlæggelse af jernaldermarkerne.

4. En **HOVEDLINJE** i agrene synes udlagt efter denne gravhøj. På kortet er linjen gennem voldene markeret med federe, hvid streg. Gravhøjen ses, når der ikke er blade på træerne.

5. **HULVEJE.** Over hele heden findes gamle og nogle steder dybe hjulspor, der alle skærer henover skelvoldene.

6. **UDSIGTSPUNKT** på Kjelderbakke. Bakken og hele landskabet er dannet under næstsidsste istid. Her er en godt oversyn ud over bakkøpens grænser mod vest til det marine forland omkring Ringkøbing Fjord. Slugterne, som ses mod øst og nord, skyldes regnvand og kildevand, som i årtusinder er

strømmet fra det høje land i nord mod syd. Bemærk brejnerne på skråningerne. Navnet Kjelderbakke fortæller at der tidligere har været kilder her.

7. **VOLDANLÆGGET** på Kjelderbakke. Arkæologerne opdagede omkring 2010 en lav vold og en voldgrav, der omkranser et 300x200 m stort område af Kjelderbakke. Den nyfundne befæstning synes ældre end jernaldermarkerne.

8. **TERRASSER FRA OLDTIDEN.** Agre skabt ved afløjning på skrånende terræn. Se nr. 1.

9. **PLEJE AF HEDEN.** Ung lyng er fremspiret efter afbrænding af gammel lynghede i 2007. Spiring kræver varme og lys.

10. **TIDLIGERE GRUSGRAV.** Brugt i perioden omkring 2. Verdenskrig. Nu tilgroet.

11. **GRAVHØJ**, se nr. 3.

12. **KVÆGFOLD.** Anlagt for at holde dyrene samlet under hvil og overnatning. Menes anlagt ved genbrug af en gravhøj, der nu er helt omgravet.

13. **JERNALDERBOPLADS** med udgravede hustomter. Omgivet af lange, smalle marker. Se info-tavle.

14. **DYB SLUGT** med dæmning til opsamling af vand til vanding af kreaturer og får. Er vandfyldt en stor del af året.

ARKÆOLOGISKE FUND

I det nordvestlige hjørne af heden har arkæologerne fundet både hustomter (t.v.) samt lerkar (t.h.)

